

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تحلیل پویایی‌های تورم و رشد اقتصادی در ایران

سیدعلی مدنی زاده
هومن کرمی
سعید بیات

MBRI -PN-93039

اسفند ۹۳

یادداشت سیاستی

www.mbri.ac.ir

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰

کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir

- دیدگاه و نظرات ارائه شده در این مقاله متعلق به نویسندگان بوده و لزوماً نظر پژوهشکده پولی و بانکی را منعکس نمی‌کند.
- کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پژوهشکده پولی و بانکی می‌باشد، لیکن استفاده از نتایج این مقاله با ذکر منبع بلامانع است.

تحلیل پویایی‌های تورم و رشد اقتصادی در ایران

سید علی مدنی‌زاده^۱

هومن کرمی^۲

سعید بیات^۳

چکیده

یادداشت حاضر رابطه تورم و رشد اقتصادی را با برخی از اثرگذارترین متغیرهای اقتصادی مورد تحلیل قرار می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که رشد پایه پولی در اقتصاد ایران، در بلندمدت بارشده اقتصادی رابطه‌ای ندارد و فقط با تورم در ارتباط است همچنین اگر در کوتاه‌مدت افزایش نرخ ارز و یا افزایش نوسانات آن به وقوع بپیوندد انتظار بر این است که شاهد افزایش تورم و کاهش رشد اقتصادی باشیم. اما در بلندمدت، نرخ ارز خود را به اندازه تفاوت تورم داخلی و خارجی تعدیل می‌کند. به عبارت دیگر در کوتاه‌مدت تغییر در نرخ ارز به تغییر در نرخ تورم منجر می‌شود اما در بلندمدت، نرخ ارز خود را متناسب با تورم تعدیل می‌نماید. در کوتاه‌مدت، حجم پول، نرخ دلار و نوسانات دلار با تورم شاخص قیمت مصرف‌کننده رابطه مثبت دارد. میان تورم گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها با نرخ رشد ارز و نوسانات ارز و حجم پول رابطه‌ای مثبت وجود دارد اما تورم گروه مسکن با متغیرهای پولی و نوسانات ارز هم‌بستگی مثبت دارد.

۱ - مدیر گروه مدل‌سازی، پژوهشکده پولی و بانکی و استادیار دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه صنعتی شریف

۲ - کارشناس ارشد پژوهشی، گروه مدل‌سازی، پژوهشکده پولی و بانکی

۳ - کارشناس ارشد پژوهشی، گروه مدل‌سازی، پژوهشکده پولی و بانکی

مقدمه

این یادداشت، رابطه تورم و رشد اقتصادی با برخی از اثرگذارترین متغیرهای اقتصادی (پایه پولی، حجم پول، نقدینگی، نرخ ارز، نوسانات ارز و درآمد نفتی) را مورد ارزیابی و تحلیل قرار می‌دهد. شناخت نوع رابطه تورم و رشد با سایر متغیرهای اقتصادی به سیاستگذار کمک می‌کند تا تشخیص دهد با اتخاذ چه سیاست‌هایی می‌توان تورم را کاهش و رشد اقتصادی را افزایش داد. همچنین به تحلیلگران اقتصادی راهنمایی می‌دهد که هر یک از متغیرهای اقتصادی چه نوع رابطه‌ای با تورم و رشد دارند.

پویایی‌های تورم و رشد اقتصادی را می‌توان در دو افق زمانی کوتاه‌مدت و بلندمدت بررسی کرد. یادداشت حاضر به بررسی پویایی‌های تورم در کوتاه‌مدت و بلندمدت می‌پردازد، اما رشد اقتصادی را تنها در افق کوتاه‌مدت بررسی می‌کند زیرا رشد اقتصادی در بلندمدت تحت تأثیر کیفیت عوامل نهادی و سیاسی قرار دارد که به یک یا چند سازمان (نظیر بانک مرکزی) بستگی ندارد و در یک افق زمانی طولانی‌مدت قابل تحقق و دستیابی است.

در ادامه این یادداشت ابتدا عوامل مؤثر بر تورم و رشد اقتصادی در کوتاه‌مدت به تفصیل بررسی می‌شود. سپس عوامل مؤثر بر تورم گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها و مسکن، به عنوان دو گروه مهم در سبد مصرفی خانوار، مورد بررسی قرار می‌گیرد و پس از آن به عوامل مؤثر بر تورم در بلندمدت پرداخته می‌شود.

۱. عوامل کوتاه‌مدت مؤثر بر تورم شاخص قیمت مصرف‌کننده و رشد اقتصادی

در این قسمت با استفاده از داده‌های فصلی مربوط به متغیرهای پولی، نرخ ارز، نوسانات ارزی و درآمد نفتی از ۱۳۶۹:۱ تا ۱۳۹۱:۴ ضریب همبستگی تورم فصلی و رشد اقتصادی فصلی با نرخ رشد فصلی (نرخ رشد فصلی نسبت به فصل قبل) هر یک از متغیرهای مذکور به طور هم‌زمان و تا ۴ وقفه محاسبه شده و در نمودار ۱ نمایش داده می‌شود.^۱ در ادامه رابطه کوتاه‌مدت تورم و رشد اقتصادی با متغیرهای پولی، نرخ ارز و نوسانات ارزی^۲ و رشد درآمد نفتی مبتنی بر ضریب همبستگی متقاطع^۳ بررسی می‌شود.

متغیرهای پولی: نتایج نمودار ۱ نشان می‌دهد که از میان متغیرهای پولی، تنها حجم پول است که با تورم به طور آنی و تا وقفه سوم همبستگی مثبت دارد، که این همبستگی در وقفه سوم به حداکثر خود می‌رسد. همچنین میان متغیرهای پولی و رشد اقتصادی رابطه کوتاه‌مدت وجود ندارد (نمودار ۲ را ببینید).

۱- از این پس در این نوشتار هر جا نام متغیرها ذکر شد، منظور نرخ رشد فصلی آن متغیر است.

۲- نوسانات ارزی انحراف معیار بازده روزانه نرخ ارز در بازار آزاد است.

ارز و نوسانات ارزی: از آنجا که قیمت دلار روزانه تعیین می‌شود و به راحتی توسط عموم جامعه قابل رؤیت است و نیز تولیدات ایران به لحاظ مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای متکی به قیمت دلار هستند، تغییر قیمت دلار و نوسانات آن به سرعت بر تورم انتظاری و تورم اثر می‌گذارد. همچنین نوسانات دلار به دلیل ایجاد فضای نااطمینانی سبب افزایش تورم می‌شود. نتایج نمودار ۱ با عبارات فوق سازگار است، زیرا میان نرخ رشد قیمت دلار (هم‌زمان و وقفه چهارم) و همچنین نوسانات آن (هم‌زمان و تا وقفه چهارم) با تورم رابطه مستقیم دیده می‌شود.

از طرف دیگر، افزایش نرخ ارز سبب افزایش تولید در صنایعی می‌گردد که به واردات مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای وابستگی اندکی دارند و سبب کاهش تولید در صنایعی می‌شود که به واردات مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای وابستگی زیادی دارند. بنابراین، اثر نهایی افزایش نرخ ارز بر رشد اقتصادی تابع میزان وابستگی اقتصاد به واردات مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای است. مشاهده ضریب همبستگی نرخ دلار بازار آزاد و رشد اقتصادی نشان می‌دهد که این همبستگی به صورت هم‌زمان منفی است. این مشاهده مؤید آن است که تولیدات ایران در مجموع به واردات مواد خام و واسطه‌ای وابستگی زیادی دارد.

درآمدهای نفتی: نقش درآمدهای نفتی دولت در تورم، ماهیتی چندبعدی دارد و از کانال‌های مختلفی می‌تواند بر آن اثرگذار باشد. افزایش درآمدهای نفتی با توجه به ارزآوری آن سبب رونق در واردات بخش‌های وابسته به کالاهای وارداتی شده و می‌تواند از طریق واردات کالاهای سرمایه‌ای و مواد اولیه باعث رونق اقتصادی کشور شود و همچنین از طریق واردات کالاهای مصرفی به تولید داخلی آسیب رساند. اما، به طور موقتی تورم را از طریق کالاهایی که قابلیت واردات دارند (مثل میوه) کنترل کند، اما در کالاهایی که قابلیت واردات ندارند (مثل مسکن) سبب افزایش قیمت شود. افزایش وابستگی واردات سبب می‌شود که تورم وارداتی (افزایش قیمت های جهانی) نقش مهمی در تورم داخلی داشته باشد. درآمد حاصل از نفت متعلق به دولت است و بخش زیادی از آن در قالب مخارج جاری و عمرانی دولت در جامعه هزینه می‌شود. افزایش درآمد نفت سبب افزایش مخارج دولت شده، تقاضای کل جامعه را به‌طور مستقیم و غیرمستقیم، به شدت افزایش می‌دهد و با توجه به تنگنای ساختاری که در عرضه کالاها و خدمات وجود دارد، شکاف بین تقاضا و عرضه در جامعه زیاد می‌شود و به افزایش تورم می‌انجامد. البته هزینه‌های عمرانی دولت، پس از رسیدن به بهره‌برداری، سبب بهبود عرضه کل شده و آثار ضدتورمی دارد. به طور کلی، درآمد نفت از کانال‌های نرخ ارز، کسری بودجه دولت، واردات و تورم وارداتی، پایه پولی، رشد تولید و سرمایه‌گذاری بخش دولتی بر تورم مؤثر است که در برخی موارد اثرات متضادی بر تورم دارد. نمودار ۱ نشان می‌دهد که در دوره مورد بررسی، برآیند کانال‌های متفاوت اثرگذاری درآمدهای نفتی بر تورم به گونه‌ای بوده که رابطه‌ای میان درآمد نفتی با تورم به وجود نیامده است.

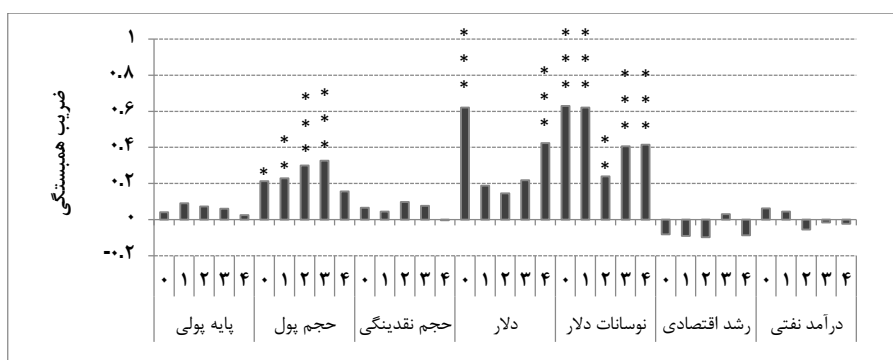
در مقابل، تأثیر درآمدهای نفتی بر رشد اقتصادی از قبل قابل پیش‌بینی نیست و کاملاً به رویکرد دولت در به‌کارگیری این درآمدها وابسته است. اگر بخش عمده این درآمدها صرف واردات کالاهای مصرفی گردد می‌تواند به تولید داخلی و رشد اقتصادی آسیب رساند

در حالی که اگر بخش عمده این درآمدها صرف واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای شود، می‌تواند به رشد اقتصادی کمک کند. اگر دولت با فروش بخشی از این درآمد به جبران کسری بودجه جاری خود بپردازد، می‌تواند به صورت غیرمستقیم و از کانال تشدید تورم، رشد اقتصادی را کم کند، در حالی که به کارگیری این درآمدها برای تقویت زیرساخت‌های اقتصادی می‌تواند در رشد اقتصادی مفید باشد. به کارگیری این درآمدها در داخل کشور می‌تواند به افزایش انگیزه‌های رانت‌جویی و کاهش انگیزه‌های تولیدی منجر شود در حالی که سرمایه‌گذاری این درآمدها در خرید دارایی‌های خارجی، ثروت ارزی کشور را افزایش داده و پشتوانه‌ای برای دریافت وام‌های خارجی و سرمایه‌گذاری‌های مولد در اقتصاد کشور می‌شود. نتایج نمودار ۲ نشان می‌دهد که میان درآمدهای نفتی و رشد اقتصادی رابطه‌ای وجود ندارد.

رابطه رشد اقتصادی با تورم: برای تفسیر رابطه بین تورم و رشد اقتصادی باید از چارچوب منحنی‌های عرضه و تقاضای کل استفاده کرد. در این چارچوب، شوک‌های عرضه و تقاضا از عوامل تغییردهنده توأمان تورم و رشد می‌باشد. اگر یک شوک مثبت (منفی) تقاضا نظیر سیاست پولی انبساطی (انقباضی)، به اقتصاد وارد شود مطابق با منحنی فیلیپس انتظار بر آن است که با پذیرش تورم به رشد اقتصادی و اشتغال بالاتر دست یافت. بنابراین، شوک تقاضا رابطه مستقیم میان تورم و رشد ایجاد خواهد کرد اما، چنانچه یک شوک منفی (مثبت) عرضه^۱ نظیر کاهش (افزایش) بهره‌وری به اقتصاد وارد شود، انتظار بر این است که تورم رکودی رخ دهد و رابطه معکوس بین تورم و رشد برقرار گردد. همچنین، ممکن است هم شوک‌های عرضه و هم شوک‌های تقاضا به صورت هم‌زمان به اقتصاد وارد شوند و برهم‌کنش آنها موجب شود تا رابطه‌ای میان تورم و رشد اقتصادی شکل نگیرد. عدم مشاهده رابطه میان تورم و رشد اقتصادی در نمودارهای ۱ و ۲ با بیان تئوریک گفته شده همخوانی دارد.

نمودار ۱- ضریب همبستگی تورم شاخص کل با متغیرهای اقتصادی اثرگذار و وقفه‌های آنها

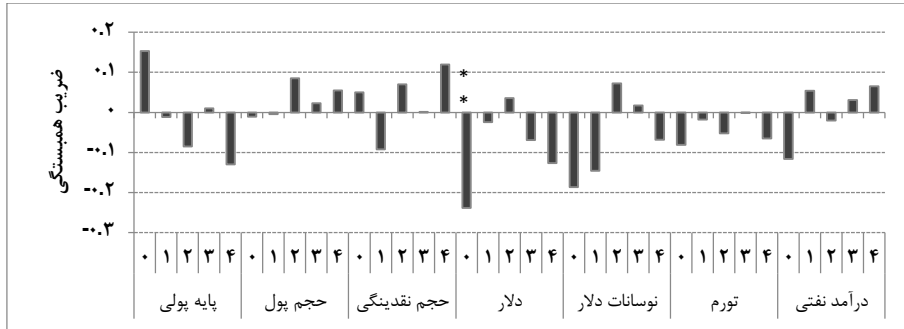

علامت *, **, *** به ترتیب سطح معناداری ۱۰، ۵ و ۱ درصد را نشان می‌دهد.

1- Adverse Shock

نمودار ۲- ضریب همبستگی رشد اقتصادی با متغیرهای اقتصادی اثرگذار و وقفه‌های آنها

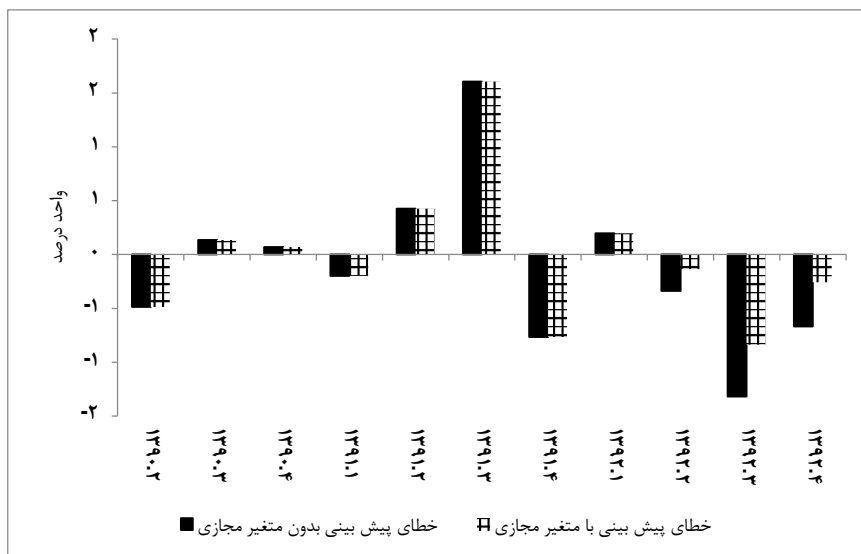
علامت *, **, *** به ترتیب سطح معناداری ۱۰، ۵، ۱ درصد را نشان می‌دهد.

تورم انتظاری: یکی دیگر از عوامل مؤثر بر تورم در کوتاه‌مدت، تورم انتظاری است. مطابق با نمودار ۳ نتایج پیش‌بینی‌های یک گام به جلوی تورم نشان می‌دهد که پیش‌بینی‌ها از تابستان تا زمستان ۹۲ با یک خطای سیستماتیک ناشی از بیش‌برآورد^۱ تورم تولید شده‌اند. در مدل‌های پیش‌بینی تقریباً تمام متغیرهای اثرگذار بر تورم در کوتاه‌مدت و بلندمدت لحاظ شده اما نتوانسته رفتار تورم را در این ۳ فصل به خوبی توضیح دهد. تصور ما این است که کنترل اثر تغییر دولت (از دولت دهم به یازدهم) با یک متغیر مجازی بتواند دقت پیش‌بینی‌ها را افزایش دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود با وارد کردن متغیر مجازی پیش‌بینی‌ها نسبت به حالت قبل به مقادیر تحقق‌یافته نزدیک‌تر شده‌اند. حدس ما این است که تغییر دولت و اصلاح رویکردهای سیاسی و اقتصادی سبب شده است که تورم انتظاری کاهش یابد و متغیر مجازی توانسته باشد تورم انتظاری را نمایندگی کند.

1- Overestimate

نمودار ۳- خطای پیش‌بینی تورم سالانه منتهی به هر فصل با و بدون ورود متغیر مجازی

در این نمودار پیش‌بینی‌های یک گام به جلوی تورم سالانه منتهی به هر فصل با استفاده از جعبه‌ابزار پیش‌بینی و بر اساس روش ترکیب پیش‌بینی تولید شده‌اند.

۱-۱. عوامل مؤثر بر تورم گروه‌های ۱۲گانه شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی در کوتاه‌مدت

در ادبیات مربوط به تورم هسته^۱ سیاستگذار نباید تصمیمات سیاستی خود را مبتنی بر گروه‌های پرنوسان شاخص قیمت مصرف‌کننده اعمال کند. از طرفی هر چه ضریب اهمیت یک گروه بزرگ‌تر باشد، سیاستگذار بیشتر خود را متعهد به کنترل تورم آن گروه می‌بیند زیرا سهم بیشتری از سبد مصرفی خانوار مربوط به آن گروه است (خصوصاً گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها). به این ترتیب نسبت ضریب اهمیت به ضریب تغییرات^۲ هر گروه می‌تواند ملاک خوبی برای رتبه‌بندی گروه‌های دوازده‌گانه باشد. رتبه‌بندی گروه‌ها به این ترتیب سیاستگذار را راهنمایی می‌کند تا بداند باید نسبت به تورم کدام یک از این گروه‌ها حساسیت بیشتری داشته باشد. نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که گروه‌های مسکن و آب و برق و سوخت و همچنین خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها حائز بالاترین رتبه شده و سیاستگذار باید مسئولیت زیادی در قبال روند تورمی این دو گروه احساس نماید.

1- Core Inflation

۲- Coefficient of Variation, نسبت انحراف معیار به میانگین.

جدول ۱- میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات گروه‌های ۱۲ گانه شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی

گروه‌های ۱۲ گانه شاخص کل	متوسط تورم فصلی	انحراف معیار	ضریب تغییرات	ضریب اهمیت*	ضریب اهمیت ضریب تغییرات
مسکن، آب و برق و سوخت	۴.۵	۱.۷	۳۷.۸	۲۸.۶	-۰.۷۶
خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها	۵	۳.۷	۷۴	۲۸.۴۹	-۰.۳۹
حمل و نقل	۴.۳	۳.۵	۸۱.۴	۱۱.۹۷	-۰.۱۵
بهداشت و درمان	۵.۶	۲.۷	۴۸.۲	۵.۵۴	-۰.۱۱
پوشاک و کفش	۴.۱	۳.۵	۸۵.۴	۶.۲۲	-۰.۰۷
اثاث و لوازم و خدمات مورد استفاده در منزل	۴.۱	۳.۹	۹۵.۱	۶.۲۶	-۰.۰۷
متفرقه	۴.۵	۳	۶۶.۷	۳.۱۸	-۰.۰۵
رستوران و هتل	۵.۱	۲.۵	۴۹	۱.۷۲	-۰.۰۴
تفریح و امور فرهنگی	۳.۴	۴.۳	۱۲۶.۵	۳.۸	-۰.۰۳
تحصیل	۵	۳.۸	۷۶	۲.۰۷	-۰.۰۳
ارتباطات	۲.۸	۵.۲	۱۸۵.۷	۱.۶۳	+۰.۰۱
دخانیات	۴.۶	۷	۱۵۲.۲	+۰.۵۲	+

در این جدول خصوصیات آماری تورم فصلی شاخص کل و ۱۲ زیرگروه شاخص قیمت مصرف‌کننده از بهار ۱۳۶۹ تا پاییز ۱۳۹۲ محاسبه شده است.

ستون آخر معیاری جهت توجه سیاستگذار پولی با توجه به ادبیات مربوط به تورم هسته است.

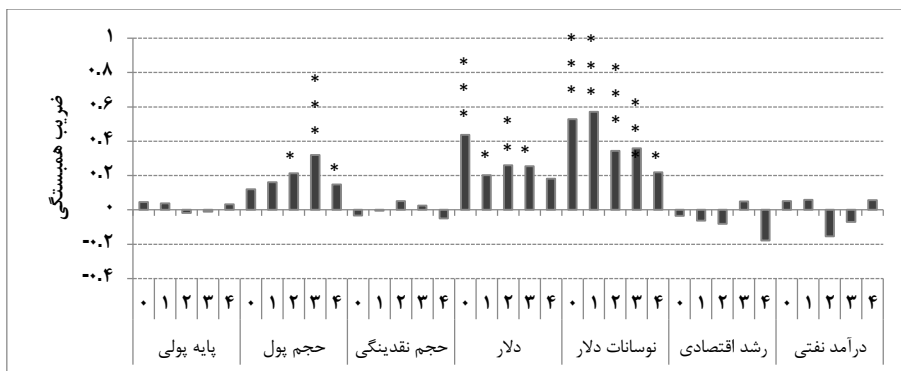
* ضریب اهمیت هر یک از گروه‌های ۱۲ گانه شاخص کالاها و خدمات مصرفی سهم هر گروه از کل هزینه‌های مصرفی خانوار نمونه را نشان می‌دهد.

۱-۱-۱. عوامل مؤثر بر تورم گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها

نمودار ۴ نشان می‌دهد که از متغیرهای مورد بررسی، نرخ دلار، نوسانات نرخ دلار و حجم پول با تورم گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها رابطه مثبت دارد که در میان آنها نرخ دلار و نوسانات آن به طور هم‌زمان و به ترتیب تا وقفه سوم و چهارم رابطه دارد، اما حجم پول به طور آنی و در وقفه اول با تورم گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها رابطه‌ای ندارد و تنها در وقفه‌های دوم تا چهارم چنین رابطه‌ای وجود دارد. نکته جالب توجه دیگر اینکه، بین این سه متغیر، به لحاظ شدت همبستگی، به ترتیب نوسانات نرخ ارز، نرخ ارز و حجم پول بیشترین رابطه را با تورم دارند.

نمودار ۴- ضریب همبستگی تورم گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها با متغیرهای اقتصادی اثرگذار و وقفه‌های آنها

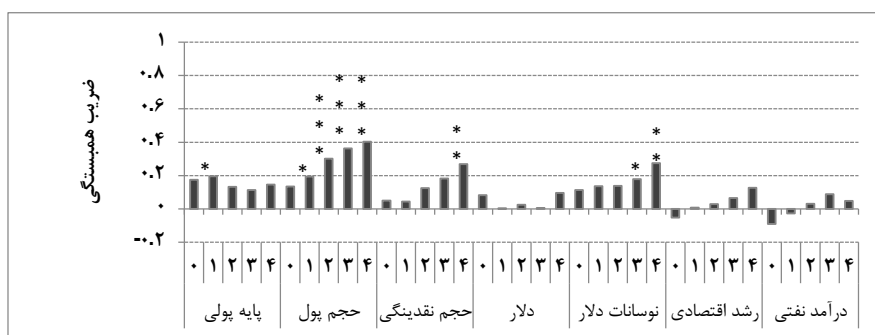

علامت *، **، *** به ترتیب سطح معناداری ۱۰، ۵ و ۱ درصد را نشان می‌دهد.

۱-۲. عوامل مؤثر بر تورم گروه مسکن

نمودار ۵ نشان می‌دهد که بین هر سه متغیر پولی با تورم گروه مسکن رابطه مثبت وجود دارد. تنها تفاوتی که بین رابطه این سه متغیر با تورم گروه مسکن وجود دارد به لحاظ وقفه و شدت است به طوری که پایه پولی تنها در وقفه اول، حجم پول از وقفه اول تا چهارم و حجم نقدینگی تنها در وقفه چهارم با تورم این گروه رابطه مستقیم دارند. فارغ از وقفه، میزان رابطه حجم پول نسبت به دو متغیر پولی دیگر شدیدتر است. علاوه بر متغیرهای پولی و ارز بین متغیرهای باقیمانده تنها نوسانات دلار است که در وقفه سوم و چهارم با تورم گروه مسکن رابطه مثبت دارد و در مورد دیگر متغیرها می‌توان گفت که رابطه معناداری با تورم گروه ندارند.

نمودار ۵- ضریب همبستگی تورم گروه مسکن با متغیرهای اقتصادی اثرگذار و وقفه‌های آنها

علامت *، **، *** به ترتیب سطح معناداری ۱۰، ۵ و ۱ درصد را نشان می‌دهد.

۲. عوامل بلندمدت مؤثر بر تورم شاخص قیمت مصرف‌کننده

تئوری‌های اقتصادی (نظیر تئوری فریدمن) تأکید می‌کنند که مهم‌ترین عامل توضیح‌دهنده تورم در بلندمدت رشد عرضه پول است. شوک‌های منفی طرف عرضه اقتصادی (نظیر شوک کاهش بهره‌وری) نیز می‌توانند با کاهش رشد اقتصادی در بلندمدت به کوچک شدن یک اقتصاد و افزایش تورم در بلندمدت بینجامند. بنابراین، روند بلندمدت تورم می‌تواند هم از شوک‌های پولی و هم از شوک‌های طرف عرضه نشأت گرفته باشد.

برای بررسی صحت این تئوری‌ها در اقتصاد ایران، ابتدا روند بلندمدت تورم، حجم پول، نرخ ارز، رشد اقتصادی و درآمد نفتی با استفاده از فیلتر مثلثی^۱ استخراج می‌شود و نمودار پراکنش تورم بلندمدت در کنار نرخ رشد بلندمدت بقیه متغیرها رسم می‌گردد. برای بررسی رابطه روند بلندمدت تورم با حجم پول، نرخ ارز، رشد اقتصادی و درآمد نفتی از نمودارهای پراکنش ۶ تا ۹ استفاده می‌شود. نمودار ۶ نشان می‌دهد که رابطه‌ای مثبت و قوی میان روند بلندمدت تورم و رشد پایه پولی برقرار است. بنابراین رشد پایه پولی در بلندمدت به تورم منتهی می‌گردد. همچنین بررسی رابطه میان روند بلندمدت رشد پایه پولی و رشد اقتصادی نشان می‌دهد که هیچ رابطه‌ای میان این دو سری وجود ندارد. پس می‌توان نتیجه گرفت که اگر سرعت گردش پول در بلندمدت ثابت باشد و تئوری مقداری پول نیز برقرار باشد، افزایش پایه پولی در بلندمدت محصولی جز تورم به بار نخواهد آورد.

در بلندمدت مطابق رابطه برابری قدرت خرید^۲، نرخ ارز به اندازه مابه‌التفاوت تورم داخلی و تورم خارجی تعدیل می‌گردد. در واقع هر چند درآمدهای نفتی به دولت این اجازه را می‌دهد که در کوتاه‌مدت نرخ ارز را در سطحی معین تثبیت کند، اما دولت باید بداند که این کار در بلندمدت امکان‌پذیر نبوده و نرخ ارز خود را با توجه به نرخ تورم تعدیل خواهد کرد. نتایج نمودار ۷ که نشان می‌دهد رابطه‌ای مثبت و قوی میان روند بلندمدت تورم و رشد بلندمدت نرخ ارز وجود دارد، با این بیان نظری سازگار است.

افزایش تورم می‌تواند در بلندمدت از یک سو سبب کاهش انگیزه‌های سرمایه‌گذاری و تولید شود و از سوی دیگر با کاهش دستمزد حقیقی به کاهش عرضه نیروی کار و در نهایت، کاهش رشد اقتصادی منتهی گردد. از سوی دیگر تعبیر رابطه منفی میان دو متغیر می‌تواند این‌گونه باشد که در بلندمدت شوک‌های منفی عرضه که به طور مستمر اقتصاد را تحت تأثیر قرار داده است باعث کاهش رشد اقتصادی شده و از طریق کوچک شدن یک اقتصاد به افزایش تورم در بلندمدت دامن زده است.^۳ یافته‌های نمودار ۸ که نشان‌دهنده رابطه‌ای منفی و قوی میان روند بلندمدت رشد اقتصادی و نرخ تورم است، با عبارت فوق هم‌ساز است.

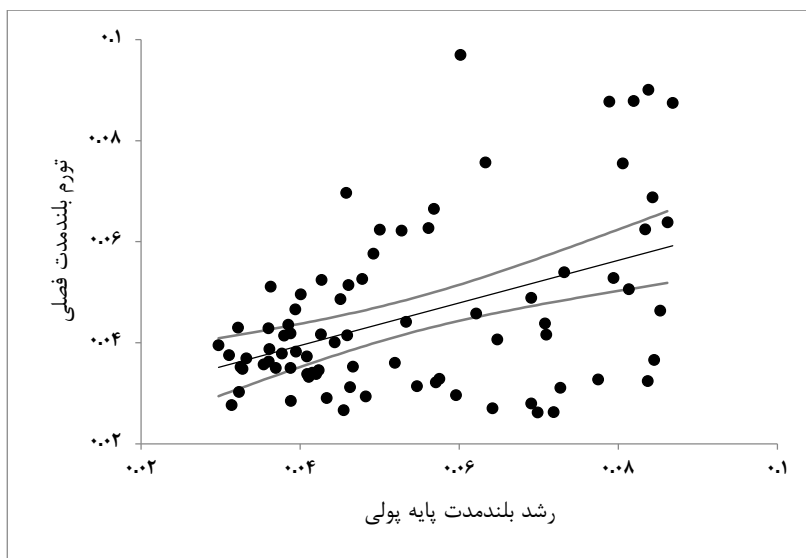
1- Triangular Filter
2- Purchasing Power Parity

۳- تفکیک این عوامل و مشخص کردن عامل مسلط می‌تواند موضوع یک پژوهش باشد.

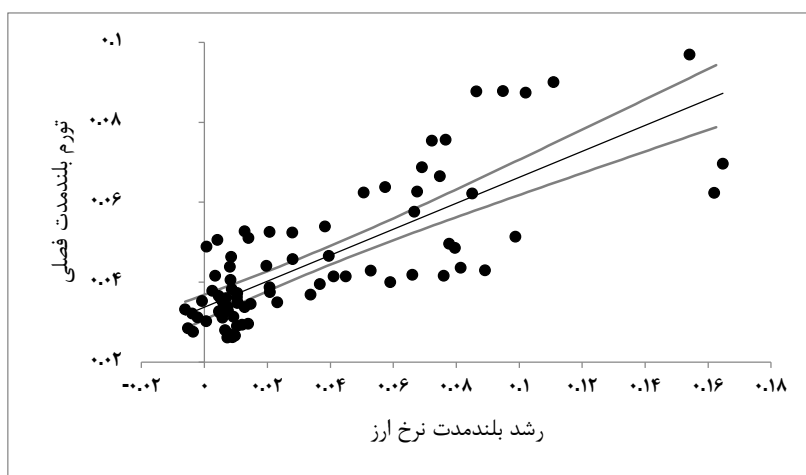

نمودار ۹ رابطه‌ای ضعیف میان روند بلندمدت درآمدهای نفتی و نرخ تورم را به نمایش می‌گذارد. بنابراین هر چند درآمدهای نفتی می‌تواند به سیکل‌های کوتاه‌مدت در تورم کمک کند، اما در بلندمدت تأثیری بر تورم ندارد.

نمودار ۶- نمودار پراکنش روند بلندمدت تورم و رشد پایه پولی

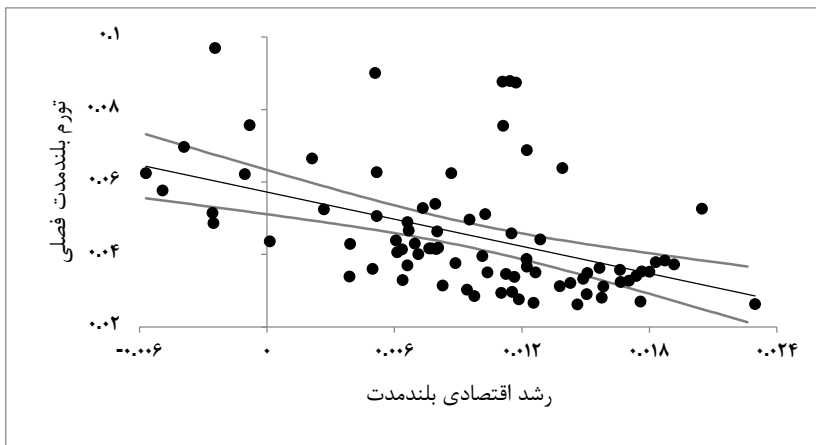

نمودار ۷- نمودار پراکنش روند بلندمدت تورم و رشد نرخ ارز

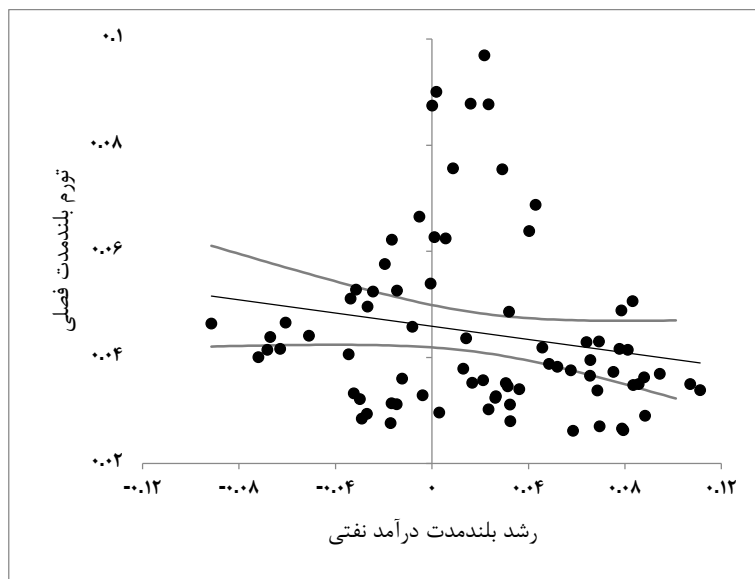

نمودار ۸- نمودار پراکنش روند بلندمدت تورم و رشد اقتصادی

نمودار ۹- نمودار پراکنش روند بلندمدت تورم و رشد درآمد نفتی

۳. نتیجه گیری

نتایج نشان می‌دهد که رشد پایه پولی در اقتصاد ایران، در بلندمدت همانند سایر کشورهای دنیا به تورم می‌انجامد و تأثیری بر رشد اقتصادی ندارد. همچنین اگر در کوتاه‌مدت، افزایش نرخ ارز و یا افزایش نوسانات آن به وقوع بپیوندد انتظار بر این است که شاهد افزایش تورم و کاهش رشد اقتصادی باشیم. اما در بلندمدت، نرخ ارز، خود را به اندازه اختلاف تورم داخلی از خارجی تعدیل می‌کند. به عبارت دیگر در کوتاه‌مدت تغییر در نرخ ارز به تغییر در نرخ تورم منجر می‌شود اما در بلندمدت، نرخ ارز از تورم متأثر شده و خود را متناسب با آن تعدیل می‌نماید. همچنین تورم گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها با حجم پول، نرخ دلار و نوسانات آن دارای رابطه‌ای مثبت است اما تورم گروه مسکن با هر سه متغیر پولی و نوسانات دلار همبستگی مثبت دارد.

فهرست گزارش‌های پژوهشی

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
۱۳۹۳		
بررسی آمار و اطلاعات حوزه تأمین مالی	MBRI-PN-93038	مجید عینیان، امینه محمودزاده
ارزیابی ساختار ترانزنامه و واسطه‌گری مالی شبکه بانکی کشور	MBRI-PN-93037	مهشید شاهچرا و ماندانا طاهری
چارچوبی برای اصلاح سیاستگذاری پولی در ایران	MBRI-PP-93036	سید احمدرضا جلالی نائینی و محمدامین نادریان
قواعد مالی و پیاده‌سازی آن در ایران	MBRI-PP-93035	زاله زارعی
گزارش ادواری «چشم‌انداز کوتاه‌مدت اقتصاد کلان ایران» دی ماه ۱۳۹۳	MBRI-PR-93034	حمید زمان زاده
گزارش ماهانه پیش‌بینی تورم، دی ماه ۱۳۹۳	MBRI-PR-93033	دکتر سیدعلی مدنی زاده، سعید بیات، هومن کرمی
رهنگاشت بانکداری مرکزی ایران در افق میان‌مدت	MBRI-PP-93032	حمید زمان‌زاده، مریم همتی و حسین توکلیان
تجربه شیلی، ترکیه و برزیل در بازنگری چارچوب سیاست پولی	MBRI-PN-93031	ایلناز ابراهیمی
تنگنای اعتباری از شواهد خرد تا پیامدهای کلان	MBRI-PP-93030	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
صکوک بیع دین به عنوان ابزار سیاست پولی	MBRI-PN-93029	حسین میسمی
رکود تورمی و راهکارهای خروج	MBRI-PP-93028	محمدحسین رحمتی و سیدعلی مدنی‌زاده
رکود تورمی در ایران: نظم‌های آماری و عوامل آن	MBRI-PP-93027	محمدحسین رحمتی، سیدعلی مدنی‌زاده، فاطمه نجفی
مدیریت نرخ ارز تحت نظام ارزی خزنده در کردور	MBRI-PP-93026	حمید زمان زاده، علی بهادر، حسین باستانزاد، حسین توکلیان
مطالبات غیر جاری یا دارایی‌های مسموم بانک‌ها	MBRI-PP-93025	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
گزارش ادواری «چشم‌انداز کوتاه‌مدت اقتصاد کلان ایران» (آبان‌ماه ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93024	حمید زمان زاده
گزارش فصلی متغیرهای اقتصاد کلان (تابستان ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93023	دکتر سیدعلی مدنی زاده، دکتر رامین مجاب، سجاد ابراهیمی، سعید بیات، مجید عینیان، هومن کرمی
گزارش ماهانه پیش‌بینی تورم (آبان‌ماه ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93022	دکتر سیدعلی مدنی زاده، سعید بیات، هومن کرمی
گزارش فصلی تولید صنعتی ایران (تابستان ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93021	سجاد ابراهیمی
شکست بازار اعتبارات	MBRI-PP-93020	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
سیستم حسابهای ادغام شده محیط زیستی و اقتصادی ایران (حساب اقماری محیط زیست ایران (SEEAIRAN))	MBRI-RR-93019	ابوالفضل خاوری نژاد
بررسی اثرات دور اول و دوم تحولات اقتصاد کلان بر ترانزنامه بانک‌ها	MBRI-PN-93018	هادی حیدری
گواهی سپرده مدت‌دار سرمایه‌گذاری خاص: کاستی‌ها و راه‌حل‌ها	MBRI-PN-93017	رسول خوانساری، ماندانا طاهری، حمید زمان‌زاده
پیش‌بینی تورم ایران با استفاده از منحنی فیلیپس	MBRI-WP-93016	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
چرخه‌های تجاری و اعتباری	MBRI-PP-93015	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
ارتباط پول و قیمت؛ با تمرکز بر اجزای شاخص قیمت مصرف‌کننده	MBRI-PP-93014	رامین مجاب
ارزیابی پویایی صنعت بانکداری ایران با تأکید بر رقابت‌پذیری	MBRI-PN-93013	اعظم احمدیان
هدف‌گذاری تورم؛ لزوم اعمال و پیش‌شرط‌های اساسی	MBRI-PN-93012	ایلناز ابراهیمی
ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی	MBRI-PP-93011	مریم همتی
کنترل اثرات ناپایداری و شکست ساختاری تورم با مدل‌های غیرخطی و زمان‌متغیر	MBRI-WP-93010	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
راهکاری در جهت تقویت رعایت اصول شریعت در قراردادهای بانکی	MBRI-PN-93009	وهاب قلیچ و فرشته ملاکریمی
ارزیابی سرمایه بانک‌ها بر اساس استانداردهای بین‌المللی	MBRI-PN-93008	زهرا خوشنود و مرضیه اسفندیاری
پیش‌بینی تورم ایران با استفاده از عوامل مشترک اجزای شاخص قیمت کالاها و خدمات	MBRI-WP-93007	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
وضعیت صنایع در دوره‌های رونق و رکود	MBRI-PN-93006	مجید عینیان
ارزیابی وضعیت مطالبات غیر جاری در نظام بانکی ایران و مقایسه آن با سایر کشورها	MBRI-PN-93005	لیلا محرابی
معرفی روش‌های تأمین مالی اسلامی در کشورهای مختلف	MBRI-PN-93004	لیلا محرابی
سپر سرمایه مخالف چرخه سندی از جمله اسناد توافق‌نامه سرمایه بال سه	MBRI-PP-93003	زهرا خوشنود
آسیب‌شناسی بازار بین‌بانکی ریالی در ایران با تأکید بر ابعاد فقهی	MBRI-PP-93002	رسول خوانساری
اثر پسماند جانشینی پول در ایران	MBRI-RR-93001	سامان قادری
۱۳۹۲		
ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی	MBRI-9228	مریم همتی
استقلال بانک مرکزی؛ گام نخست در پیشبرد اهداف سیاست‌گذاری پولی	MBRI-9227	مریم همتی

نویسنده / نویسندگان	کد گزارش	عنوان
حامد عادل نیک	MBRI-9226	تأثیر نوسانات متغیرهای کلان اقتصادی بر مطالبات غیرجاری بخش بانکی؛ رهیافت اقتصادسنجی
احمدعلی رضایی	MBRI-9225	اثرات پویای حجم کل بدهی‌ها بر بخش واقعی اقتصاد ایران (۱۳۶۰-۱۳۹۰) و ارزیابی آن به عنوان سازوکار هشداردهنده وقوع بحران مالی
اعظم احمدیان	MBRI-9224	ارزیابی عملکرد بانک‌ها در سبد دارایی، بدهی، سود و زیان در سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۹۲
اعظم احمدیان	MBRI-9223	تحلیل سهم از بازار بانک‌ها (۱۳۹۰-۱۳۹۱)
اعظم احمدیان	MBRI-9222	ارزیابی شاخص‌های سلامت بانکی، در بانک‌های ایران (۱۳۹۰-۱۳۹۱)
لیلا محرابی	MBRI-9221	تجربه بانک‌های توسعه‌ای در بحران اقتصادی جهان و تحولات پس‌انداز و سرمایه‌گذاری در اقتصاد جهانی
وهاب قلیچ، لیلا محرابی	MBRI-9220	وضعیت آماری موسسات مالی اسلامی برتر در جهان (با تأکید بر نقش بانک‌های ایرانی)
حجت تقی‌لو	MBRI-9219	پایداری تورم و عوامل مؤثر بر آن در اقتصاد ایران
دکتر محمداسماعیل توسلی و وهاب قلیچ	MBRI-9217	مالیات تورمی در ترازوی عدالت
رسول خوانساری، رضا یارمحمدی	MBRI-9216	مدیریت ثروت اسلامی
فرشته ملاکریمی	MBRI-9215	بررسی دیدگاه‌های فقهی پیرامون مسأله جبران کاهش ارزش پول
ماندانا طاهری، فرهاد نیلی	MBRI-9214	تحلیل عاملی نسبت‌های مالی بنگاه‌های صنعتی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران
رسول خوانساری، حسین میسمی، لیلا محرابی	MBRI-9213	صکوک کوتاه‌مدت و کاربردهای آن در بانکداری و مالی اسلامی
سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی	MBRI-9212	جعبه ابزار پیش‌بینی تورم در اقتصاد ایران
حسین میسمی	MBRI-9211	محاسبه سود قطعی سپرده‌گذاران در بانکداری بدون ربا
اعظم احمدیان	MBRI-9210	ارزیابی عملکرد صنعت بانکداری در ایران (مقایسه سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰)
حمید قنبری	MBRI-9209	نگاهی به چارچوب قانونی، نهادی و نظارتی ورشکستگی بانک
اعظم احمدیان	MBRI-9208	تحلیل شاخص‌های عملکرد شبکه بانکی در تأمین مالی تولید
مصعب عبدالهی آرانی	MBRI-9207	بسترهای تشکیل منطقه بهینه پولی بین کشورهای سازمان همکاری اقتصادی (اگو)
حسین میسمی	MBRI-9206	حاکمیت شرکتی، نظارت و مقررات احتیاطی در موسسات مالی اسلامی: گزارش پنجمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی
وهاب قلیچ	MBRI-9205	استانداردهای حسابداری و حسابرسی در موسسات مالی اسلامی: گزارش چهارمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی
لیلا محرابی	MBRI-9204	مدیریت دارایی و بدهی در بانک‌های اسلامی: گزارش سومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی
رسول خوانساری	MBRI-9203	مدیریت ریسک در بانک‌های اسلامی: گزارش دومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی
فرشته ملاکریمی	MBRI-9202	اصول و مقررات شرعی در معاملات و تأمین مالی: گزارش اولین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی
حسین میسمی	MBRI-9201	تورم و جبران کاهش ارزش پول از دیدگاه اسلامی: گزارش هفتمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی
۱۳۹۱		
حسین میسمی	MBRI-9111	پولی کردن کسری بودجه از منظر اقتصاد اسلامی: گزارش ششمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی
فرشته ملاکریمی	MBRI-9110	مجموعه روایات ربا(بخش اول)
فرشته ملاکریمی	MBRI-9109	بررسی فقهی و حقوقی وثایق بانکی
فرهاد نیلی و مرضیه اسفندیاری	MBRI-9108	عوامل مؤثر بر استفاده خانوارهای شهری از انواع خدمات مالی
زهرا خوشنود	MBRI-9107	ضرورت معرفی رهنمود جدیدی در مدیریت ریسک نقدینگی با توجه به تحولات سیستم مالی در ایران
لیلا محرابی	MBRI-9106	ساختار بانکداری اسلامی در کشورهای اسلامی: نمونه موردی کشور مالزی
حسین میسمی	MBRI-9105	مفهوم‌شناسی ربا و بهره
وهاب قلیچ	MBRI-9104	تورق چیست؟
لیلا محرابی	MBRI-9103	چشم‌انداز اقتصاد اسلامی بر بحران مالی جهانی
لیلا محرابی	MBRI-9102	وضعیت بانکداری اسلامی در کشورهای منطقه MENA
ایلناز ابراهیمی	MBRI-9101	بحران یورو؛ ریشه‌های پیدایش و سناریوهای آینده
۱۳۹۰		
حسین قضاوی، حسین بازمحمدی	MBRI-9008	عملیات بازار باز در چارچوب بانکداری بدون ربا (تابستان ۱۳۹۰)
فرهاد نیلی	MBRI-9007	کتاب‌شناسی اقتصاد ریاضی (پاییز ۱۳۹۰)
سید صفدر حسینی	MBRI-9006	برآورد قدرت بازاری در شبکه بانک‌های دولتی ایران (بهار ۱۳۹۰)
ابوالفضل اکرمی، پیمان قربانی	MBRI-9005	جنبه‌های اساسی تغییر واحد پول ملی؛ تجربه ونزوئلا (تابستان ۱۳۹۰)

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

نویسنده / نویسندگان	کد گزارش	عنوان
حسین معصومی، محمد روشن دل	MBRI-9004	اصول اساسی اثربخشی نظام‌های بیمه سپرده (تابستان ۱۳۹۰)
زهرا سلطانی، زهرا خوشنود، طاهره اکبری آلاشتی	MBRI-9003	ساز و کارهای تأمین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط (بهار ۱۳۹۰)
وهاب قلیچ	MBRI-9002	بانکداری اخلاقی در جهان (بهار ۱۳۹۰)
حسین قضاوی	MBRI-9001	مالیات تورمی دلار (بهار ۱۳۹۰)
۱۳۸۹		
علی حسن‌زاده، اعظم احمدیان	MBRI-8911	بورس اوراق بهادار در ایران و برخی کشورهای منتخب
امیر حسین امین آزاد، حسین معصومی	MBRI-8910	قانون بانک مرکزی فدراسیون روسیه
مهدی منجمی	MBRI-8909	سیاست‌های پولی و قیمت نفت
هادی حیدری، زهرا زواریان، ایمان نوربخش	MBRI-8908	مدیریت نقدینگی و جوه نقد صندوق شعب با استفاده از مدل انتشار
لیلا محرابی	MBRI-8907	مصوبه تشکیل مراکز خدمات سرمایه‌گذاری استانی
مهشید شاهچرا	MBRI-8906	بررسی برنامه پنجم توسعه کشور
طاهره اکبری آلاشتی	MBRI-8905	آیین‌نامه اجرایی حمایت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی
ترانگ بوی، تامیم بایومی، مترجم: سوفی بیگلری	MBRI-8904	اثر خارجی بحران های مالی آمریکا و انگلستان بر دیگر نقاط جهان
پرستو شجری	MBRI-8903	نقش یوآن در موفقیت تجاری چین
مجید صامتی، سعید دائی کریم زاده، لیلا نیلفروشان	MBRI-8902	ادوار تجاری و آزمون علیت گرنجر
حسین میسمی، محسن عبدالهی، مهدی قائمی اصل	MBRI-8901	امکان سنجی فقهی-اقتصادی استفاده از نهاد وقف در تأمین مالی خرد اسلامی

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰
کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir